

Zaak C-294/24 [Zadzhova]ⁱ**Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie****Datum van indiening:**

24 april 2024

Verwijzende rechter:

Rayonen sad Burgas (Bulgarije)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

24 april 2024

Verzoekster in het hoofdgeding:

„Vodosnabdyavane i kanalizatsia” EAD

Verweerder in het hoofdgeding:

ED

Voorwerp van de procedure in het hoofdgeding

Vorderingen tot vaststelling van schulden van verweerder aan verzoekster ten bedrage van 693,56 BGN, zijnde de hoofdsom voor geleverd, afgevoerd en behandeld water, te vermeerderen met de wettelijke rente over de genoemde hoofdsom vanaf de datum van de indiening van de vorderingen bij de rechter, te weten 27 oktober 2023, tot de definitieve vereffening van de schuld, en ten bedrage van 81,30 BGN, zijnde de vergoeding voor te late betaling over de periode van 25 september 2021 tot en met 24 oktober 2023

Voorwerp en rechtsgrondslag van de verwijzingsbeslissing

Op de procedure zijn van toepassing de artikelen 628 tot en met 633 van de Grazhdanski protsesualen kodeks (Bulgaars wetboek van burgerlijke

ⁱ Dit is een fictieve naam, die niet overeenkomt met de werkelijke naam van enige partij in de procedure..

rechtsvordering) juncto artikel 267 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU).

Prejudiciële vraag

Moet artikel 3, lid 1, van richtlijn 93/13/EEG van de Raad van 5 april 1993 betreffende oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten aldus worden uitgelegd, dat een beding zoals opgenomen in artikel 3[1], lid 2, van de algemene voorwaarden van de Vodosnabdyavane i kanalizatsia Burgas (water- en afvalwaterbedrijf Burgas, Bulgarije; hierna: „waterbedrijf van de stad Burgas”), het evenwicht tussen de uit de algemene voorwaarden voortvloeiende rechten en verplichtingen van de partijen ten nadele van de consument aanzienlijk verstoort, aangezien de opeisbaarheid van de vordering volgens deze regeling in de algemene voorwaarden en het begin van de verjaringstermijn van de vordering voor de door het waterbedrijf van de stad Burgas aan de consumenten geleverde diensten alleen van het factureringsgedrag van het waterbedrijf afhangen, ook wanneer het zich niet houdt aan zijn verplichting om maandelijks een factuur op te maken?

Aangehaalde Unierechtelijke bepalingen en rechtspraak

Richtlijn 93/13/EEG van de Raad van 5 april 1993 betreffende oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten – artikel 3, lid 1

Richtlijn 2011/83/EU van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober 2011 betreffende consumentenrechten, tot wijziging van richtlijn 93/13/EEG van de Raad en richtlijn 1999/44/EG van het Europees Parlement en de Raad en tot intrekking van richtlijn 85/577/EEG en van richtlijn 97/7/EG van het Europees Parlement en de Raad – artikel 1, artikel 2, punt 1, en artikelen 3 en 4

Verdrag betreffende de Europese Unie – artikel 19

Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie – artikel 169

Aangevoerde bepalingen van het nationale recht en rechtspraak

Zakon za zashtita na potrebitelite (Bulgaarse wet op de consumentenbescherming; hierna „ZZP”) – artikel 143; § 13 van de Dopalnitelni razporedbi (aanvullende bepalingen)

Grazhdanski protsesualen kodeks (Bulgaars wetboek van burgerlijke rechtsvordering; hierna: „GPK”) – artikelen 5 tot en met 13 en 236

Zakon za normativnite aktove (Bulgaarse wet inzake normatieve handelingen; hierna: „ZNA”) – artikel 46

Zakon za zadalzheniata i dogovorite (Bulgaarse wet inzake verbintenissen en overeenkomsten; hierna: „ZZD”):

Artikel 69. Indien er voor de schuld geen termijn geldt, kan de schuldeiser de onmiddellijke nakoming ervan eisen.

Artikel 84. Indien de dag voor de nakoming van de schuld is vastgesteld, is de schuldenaar na afloop hiervan in verzuim. [...]

Als er geen datum voor de nakoming is vastgesteld, is de schuldenaar in verzuim nadat hij een aanmaning van de schuldeiser heeft ontvangen.

Artikel 111. Na afloop van drie jaren verjaren:

[...]

b) [gewijzigd – Darzhaven vestnik (staatsblad) nr. 12/1993] vorderingen tot schadevergoeding en contractuele boetes wegens niet-nakoming van een overeenkomst;

c) vorderingen betreffende huur, rente en andere periodieke betalingen.

Artikel 114. De verjaringstermijn gaat in op de dag waarop de vordering opeisbaar wordt.

Indien is overeengekomen dat de vordering pas na een aanmaning opeisbaar wordt, gaat de verjaringstermijn in op de dag waarop de schuld is ontstaan.

Artikel 119. Wanneer de hoofdvordering tenietgaat, gaan ook de nevenvorderingen daaruit teniet, ook al zijn deze nog niet verjaard.

Algemene voorwaarden voor de levering van water- en afvalwaterdiensten aan consumenten door het waterbedrijf van de stad Burgas:

Artikel 7. Het waterbedrijf heeft recht op:

1. de tijdige ontvangst van de door de consument verschuldigde bedragen voor de geleverde water- en afvalwaterdiensten;

Artikel 31. (1) Het waterbedrijf factureert maandelijks, tenzij uitdrukkelijk een andere factureringsperiode is overeengekomen.

(2) De consumenten zijn verplicht om de verschuldigde bedragen voor de door hen afgenomen water- en afvalwaterdiensten binnen 30 dagen na facturering te betalen.

Artikel 42. In geval van te late betaling voor de afgenomen diensten is de consument aan het waterbedrijf een vergoeding verschuldigd ter hoogte van de wettelijke rente overeenkomstig artikel 86, lid 1, [ZZD] vanaf de eerste dag na het

begin van de afdwingbaarheid tot aan de datum van ontvangst van het verschuldigde bedrag op de rekening van het waterbedrijf.

Vonnis nr. 801 van 11 april 2022 van de Sofiyski gradski sad (rechter voor de stad Sofia, Bulgarije) in burgerlijke zaak nr. 6686/2021;

Vonnis nr. 806 van 28 februari 2019 van de Rayonen sad Plovdiv (rechter in eerste aanleg Plovdiv, Bulgarije) in burgerlijke zaak nr. 6360/2018;

Arrest nr. 293 van 16 april 2020 van de Okrazhen sad Varna (rechter in tweede aanleg Varna, Bulgarije) in handelszaak in hoger beroep nr. 125/2020;

Arrest nr. 849 van 15 augustus 2022 van de Okrazhen sad Burgas in handelszaak in hoger beroep nr. 857/2022

Korte uiteenzetting van de feiten en de procedure in het hoofdgeding

- 1 In de door het waterbedrijf van de stad Burgas (een eenpersoonsvennootschap op aandelen) tegen ED bij de Rayonen sad Burgas (rechter in eerste aanleg Burgas, Bulgarije) ingestelde civiele procedure wordt de rechter verzocht om met betrekking tot de rechtsverhouding tussen de partijen vast te stellen dat verweerder aan verzoekster overeenkomstig artikel 415, lid 1, punt 2, juncto artikel 422 GPK junctis artikel 79 en artikel 86, lid 1, ZZD de volgende bedragen verschuldigd is: 693,56 BGN, zijnde de hoofdsom voor geleverd, afgevoerd en behandeld water op de plaats van afname in de stad Burgas voor de factureringsperiode van 17 maart 2020 tot en met 12 mei 2023 en de factureringsperiode van 25 augustus 2021 tot en met 25 mei 2023, te vermeerderen met de wettelijke rente over deze hoofdsom vanaf de datum van de indiening van de vorderingen bij de rechter, te weten 27 oktober 2023, tot de definitieve vereffening van de schuld, en 81,30 BGN, zijnde de schadevergoeding voor te late betaling over de periode van 25 september 2021 tot en met 24 oktober 2023.

Voornaamste argumenten van partijen in het hoofdgeding

- 2 Verzoekster voert aan dat verweerder overeenkomstig haar algemene voorwaarden moet worden aangemerkt als consument van water- en afvalwaterdiensten voor het onroerend goed in kwestie. Verweerder heeft gedurende de periode in kwestie geleverd, afgevoerd en behandeld water op de plaats van afname in kwestie verbruikt, waarvoor facturen zijn uitgereikt, en heeft nagelaten zijn schulden uit hoofde van de facturen overeenkomstig artikel 3[1], lid 2, van de algemene voorwaarden binnen 30 dagen na factureringsdatum te voldoen. Door niet na te komen is verweerder gehouden tot het betalen van schadevergoeding wegens te late betaling vanaf de datum van de afdwingbaarheid van de betreffende factuur. Verzoekster heeft voor de litigieuze schulden een betalingsbevel verkregen, dat aan de schuldenaar overeenkomstig artikel 47, lid 5,

GPK is betekend, en op grond van de mededelingen van de rechter heeft aanvraagster overeenkomstig artikel 422 GPK juridisch belang bij het instellen van de onderhavige vordering.

- 3 Verzoekster concludeert tot toewijzing van het gevorderde.
- 4 Ook verzoekt zij om verwijzing in de gerechts- en proceskosten.
- 5 Verweerder heeft binnen de wettelijke termijn overeenkomstig artikel 131, lid 1, GPK een conclusie van antwoord ingediend en daarin betoogd dat het gevorderde ongegrond is. De stelling van verzoekster dat hij eigenaar van het onroerend goed ofwel consument van de water- en afvalwaterdiensten is, wordt betwist. De door verzoekster gestelde afname bij het onroerend goed, subsidiair de hoogte van de vorderingen, wordt betwist. Tegengeworpen wordt dat de verjaringstermijn van drie jaar voor de vorderingen is verstreken. De rentevordering wordt betwist.
- 6 Verweerder concludeert tot afwijzing van het gevorderde.

Korte uiteenzetting van de motivering van de verwijzing

- 7 De onderhavige procedure is ingeleid door een rechtsvordering van een waterbedrijf tegen een natuurlijke persoon die onderdaan is van een lidstaat van de Europese Unie, namelijk de Republiek Bulgarije. Het is onbetwist dat verweerder als natuurlijke persoon die partij is bij een waterleveringscontract, volgens alle definities een „consument” is, zowel volgens de EU-wetgeving als volgens de Bulgaarse wetgeving. Gesteld wordt dat verweerder onroerend goed in de Republiek Bulgarije in eigendom heeft verkregen en in verband hiermee op basis van door het waterbedrijf goedgekeurde algemene voorwaarden verplicht is om te betalen voor de hoeveelheid afgenomen water, maar zulks gedurende een bepaalde periode heeft nagelaten. Tegen deze achtergrond worden de waarde van de geleverde hoeveelheid water en een vergoeding wegens te late betaling ter hoogte van de wettelijke rente (vertragsrente) gevorderd.
- 8 Allereerst worden enkele verduidelijkingen aangebracht met betrekking tot de terminologie die kenmerkend is voor het nationale recht van de Republiek Bulgarije. De ZZD maakt een duidelijk onderscheid tussen de opeisbaarheid van de vordering en de afdwingbaarheid van de schuld, respectievelijk het verzuim van de schuldenaar. Onder opeisbaarheid van de vordering (of schuld) wordt verstaan de abstracte mogelijkheid dat de vordering door de schuldeiser wordt opgeëist. Indien voor de schuld een termijn geldt, dat wil zeggen indien partijen een termijn zijn overeengekomen na afloop waarvan deze moet worden voldaan, treedt de opeisbaarheid in na afloop van deze termijn en gaat de verjaringstermijn op dat tijdstip in; indien voor de schuld geen termijn geldt, dat wil zeggen indien partijen geen termijn zijn overeengekomen na afloop waarvan deze moet worden nagekomen, treedt de opeisbaarheid in en gaat de verjaringstermijn in op het moment dat de schuld ontstaat, zoals volgt uit artikel 114, lid 2, ZZD. De afdwingbaarheid is het tijdstip waarna de schuldenaar in verzuim is en de

schuldeiser kan overgaan tot het innen van zijn vordering. Indien voor de schuld een termijn geldt, treedt de afdwingbaarheid in na afloop van de termijn en is de schuldenaar in verzuim (in geval van schulden waarvoor een termijn geldt, vallen het moment van opeisbaarheid en het moment van afdwingbaarheid of verzuim samen – ze treden in na afloop van de termijn die tussen de partijen is overeengekomen). Indien voor de schuld geen termijn geldt, kan de afdwingbaarheid of het verzuim van de schuldenaar pas intreden nadat de schuldenaar uitdrukkelijk is aangemaand door de schuldeiser in overeenstemming met artikel 84, lid 2, ZZD (dat wil zeggen dat bij schulden waarvoor geen termijn geldt, de opeisbaarheid intreedt op het moment van ontstaan van de schuld en het verzuim intreedt op het moment dat de schuldenaar een aanmaning ontvangt). De betekenis van de afdwingbaarheid en het verzuim houdt verband met het feit dat de schuldenaar na het intreden ervan vertragsrente verschuldigd is vanaf de dag volgend op de dag van verzuim tot aan de definitieve vereffening van de schuld.

- 9 De verwijzende rechter ziet zich bij de behandeling van de zaak geplaagd voor bepaalde moeilijkheden die naar zijn oordeel de waarborg van doeltreffende rechtsmiddelen in gevaar brengen op een gebied dat onder het Unierecht valt, namelijk consumentenbescherming. Artikel 31, lid 1, van de algemene voorwaarden voor de levering van water- en afvalwaterdiensten aan consumenten door het waterbedrijf van de stad Burgas bepaalt dat het waterbedrijf maandelijks factureert, tenzij uitdrukkelijk een andere factureringstermijn is overeengekomen. Artikel 31, lid 2, van de algemene voorwaarden bepaalt echter dat consumenten verplicht zijn om de verschuldigde bedragen voor de door hen afgenomen water- en afvalwaterdiensten binnen 30 dagen na factuurdatum te betalen. De opeisbaarheid en de afdwingbaarheid van de vorderingen van de waterbedrijven zijn in de algemene voorwaarden van de waterbedrijven in alle steden van Bulgarije – Sofia, Plovdiv, Varna, Burgas, enzovoort – op dezelfde manier geregeld. Daarom hanteren de nationale gerechten, wanneer een consument zich beroept op de exceptie dat een vordering van een waterbedrijf voor geleverde diensten is verjaard, de volgende identieke uitgangspunten: er wordt rekening gehouden met artikel 114 ZZD, volgens welke de verjaringstermijn begint op de dag waarop de vordering opeisbaar wordt, en met het feit dat, wanneer tussen de partijen een betalingstermijn is overeengekomen, de opeisbaarheid intreedt na afloop hiervan; in het onderhavige geval is een termijn overeengekomen, aangezien volgens artikel 31, lid 2, van de algemene voorwaarden van het waterbedrijf de schulden voor de afgenomen diensten binnen 30 dagen na de factuurdatum moeten worden betaald. Rekening houdend met de facturering door het waterbedrijf en het verstrijken van de termijn van 30 dagen vanaf die datum, beoordelen de gerechten dus of de vordering van de verkoper geheel of gedeeltelijk verjaard is. In beginsel staat het de partijen vrij om een termijn te stellen aan de betaling van schulden uit een tussen hen gesloten overeenkomst, ook in algemene voorwaarden. Als een dergelijke termijn is overeengekomen, treedt na afloop hiervan de opeisbaarheid in en begint de verjaringstermijn te lopen. Het probleem dat consumenten in dit geval in een ongelijke positie brengt, is dat in de algemene voorwaarden van het waterbedrijf wordt bepaald dat deze termijn ingaat op het moment van facturering. De opeisbaarheid van de vordering

van de verkoper respectievelijk het begin van de verjaringstermijn voor deze vordering treedt dus in na de facturering, waarmee de termijn van 30 dagen ingaat, en pas na het verstrijken daarvan gaat begint de verjaringstermijn te lopen. Daarmee wordt het begin van de verjaringstermijn in feite afhankelijk gemaakt van het gedrag van de verkoper, wat een nadeel is voor de consument, aangezien het mogelijk is en niet zelden voorkomt dat de verkoper niet maandelijks factureert op het moment dat de betreffende schuld ontstaat, zoals bepaald in artikel 31, lid 1, onder a), van de algemene voorwaarden van het waterbedrijf van de stad Burgas, maar pas veel later, en zo de verjaringstermijn van zijn vorderingen feitelijk uitstelt. Volgens de verwijzende rechter roept dit twijfels op over de mogelijke oneerlijkheid van het beding in artikel 31, lid 2, van de algemene voorwaarden van het waterbedrijf van de stad Burgas, aangezien dit de verkoper in staat stelt om eenzijdig de opeisbaarheid van zijn vorderingen en dus het begin van de verjaringstermijnen hiervan ten nadele van de consument vast te leggen. Dit vereist op zijn beurt een uitlegging door het Hof van Justitie van de Europese Unie over de vraag of artikel 31, lid 2, van de algemene voorwaarden van het waterbedrijf van de stad Burgas mogelijk oneerlijk is en in strijd met artikel 3 van richtlijn 93/13/EEG van de Raad van 5 april 1993 betreffende oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten (hierna: „richtlijn”) en punt 1, onder b), van de bijlage bij artikel 3 van de richtlijn, aangezien het waterbedrijf regelmatig de krachtens artikel 31, lid 1, van de algemene voorwaarden van het waterbedrijf van de stad Burgas op hem rustende verplichting om maandelijks te factureren schendt en daarmee inbreuk maakt op het daarmee overeenstemmende recht van de consument om voor elke maand een afzonderlijke factuur voor het verbruik te ontvangen. Zoals volgt uit de vordering van het waterbedrijf van de stad Burgas zelf en uit de facturen die in casu zijn overgelegd, hebben de facturen die in de periode van 25 augustus 2021 tot en met 25 mei 2023 zijn uitgeschreven, in het onderhavige geval betrekking op schulden die begin 2020 zijn ontstaan, d.w.z. de facturen zijn ruim na het ontstaan van de schulden uitgeschreven (de schuld ontstaat maandelijks op basis van het waterverbruik).

- 10 Het tweede probleem dat voortvloeit uit artikel 31, lid 2, van de algemene voorwaarden van het waterbedrijf van de stad Burgas houdt verband met het feit dat de verkoper door de verjaring van zijn hoofdvorderingen uit te stellen, ook de verjaring van de daaruit voortvloeiende vorderingen tot betaling van vertragingsrente uitstelt, aangezien volgens artikel 119 ZZD het tenietgaan van de hoofdvordering leidt tot het tenietgaan van de daaruit voortvloeiende nevenvorderingen, zelfs als deze nog niet zijn verjaard. Daarom zou het eerder tenietgaan van de hoofdvorderingen er ook toe leiden dat de rentevorderingen tenietgaan. De Bulgaarse gerechten wijzen momenteel echter ook vertragingsrente toe op hoofdvorderingen die zouden zijn verjaard wanneer artikel 31, lid 2, van de algemene voorwaarden van het waterbedrijf van de stad Burgas als oneerlijk beding moet worden aangemerkt.
- 11 Het derde probleem dat voortvloeit uit artikel 31, lid 2, van de algemene voorwaarden van het waterbedrijf van de stad Burgas heeft betrekking op het

volgende: Momenteel passen de waterbedrijven en de gerechten deze clausule toe, ongeacht de mogelijke oneerlijkheid ervan, en gaan ze ervan uit dat voor de ten laste van de consument ontstane betalingsverplichtingen voor geleverde water- en afvalwaterdiensten een betalingstermijn geldt, hetgeen betekent dat de consument na afloop van de overeengekomen termijn automatisch in verzuim is, de schuldeiser verpagingsrente over de hoofdsom aanreket vanaf het verzuim tot de definitieve vereffening van de schuld en de rechtbank deze verpagingsrente toekent. Dit laatste verhoogt de financiële belasting van de consument aanzienlijk, want als rekening wordt gehouden met de oneerlijkheid van de clausule in artikel 31, lid 2, van de algemene voorwaarden van het waterbedrijf van de stad Burgas (die voorziet in een betalingstermijn vanaf de datum van facturering door de verkoper) en deze vanaf de datum van de sluiting van de overeenkomst als nietig wordt beschouwd, dan zou er geen termijn gelden voor de hoofdschuld op grond van artikel 84, lid 2, ZZD en zou de schuldenaar in gebreke moeten worden gesteld. Aangezien de consument echter nooit in gebreke is gesteld, zouden de vorderingen van het waterbedrijf tot betaling van verpagingsrente ongegrond zijn, aangezien de consument geen betalingsaanmaning heeft ontvangen en dus niet in verzuim was. Tot dusver worden in de rechtszaken geen bewijzen overgelegd van aanmaningen door het waterbedrijf aan de consument, niettemin kennen de gerechten, ervan uitgaande dat voor de betaling van de schuld een termijn geldt overeenkomstig artikel 31, lid 2, van de algemene voorwaarden van het waterbedrijf van de stad Burgas, en ervan uitgaande dat de consument na afloop hiervan in verzuim is, de gevorderde verpagingsrente toe.

- 12 Om de hierboven uiteengezette redenen is de Rayonen sad Burgas van oordeel dat voor een correcte beslechting van het geschil en een correct verloop van de verdere procedurehandelingen in casu een uitlegging van de relevante bepalingen van het Unierecht vereist is.